Bastardsvärmare

Släktet Zygaena

Sexfläckig bastardsvärmare, Stockholm. Foto: H. Nilsson.

Fynd i Stockholm

I Stockholm har tre arter inom familjen bastardsvärmare hittats; mindre, sexfläckig och bredbrämad bastardsvärmare. Arterna har framförallt rapporterats i Årsta, Farsta, Sätra, Skärholmen, Bromma och Järva samt på Norra Djurgården.

Status och utbredning

Alla tre är idag kategoriserade som nära hotade (NT) enligt rödlistan 2020. I Sverige pågår, eller förväntas, en minskning av samtliga arters populationer, vilket främst beror på minskade och försämrade habitat. Bastardvärmarna kan hittas i blomrika miljöer, så som hagmarker, vägrenar, skogsbryn och ängar.

Utseende och ekologi

Bastardsvärmarnas utseende är mycket karaktäristiskt med mörkgrå kropp, röda bakvingar och svarta framvingar med röda fläckar som varierar i form och antal mellan de olika arterna. Antennerna har ett klubbformat avslut. Vingarnas färger är en varningssignal till rovdjur om att inte äta fjärilen, som kan utsöndra giftig vätecyanid. De vuxna bastardsvärmarna söker helst föda hos nektarrika blomsterarter så som rödklöver och kråkvicker. Dessa växter, samt käringtand, är även viktiga värdväxter att lägga ägg på. Larverna är gula med längsgående ränder av svarta fläckar. De övervintrar för att på våren fortsätta äta av värdväxterna och förpuppas vanligen i mitten av juni. Vissa av larverna verkar dock hoppa över förpuppningen det första året och lever flera vintrar och somrar som larv innan de når puppstadiet och utvecklas till fjärilar. [1]

Hot

Arternas livsmiljöer har fragmenterats och minskat i hela landet på grund av intensivt jordbruk, igenväxande ängs- och hagmarker, samt intensivare markanvändning av tidigare blomrika gräsmarker. De två senare orsakerna gäller även för Stockholms stad, där blomrik och

öppen gräsmark idag är en bristvara som har ersatts med homogena gräsmattor. De habitat som finns kvar är ofta små och isolerade, vilket gör det svårt för arterna att återkolonisera områden när de väl försvunnit därifrån. Förändringar i klimatet påverkar också arternas populationer. Ihållande perioder av kallt och blött väder påverkar larverna negativt och medför en hög dödlighet.

Åtgärdsbehov

Blomrika gräsmarker där bastardsvärmare förekommer bör hållas öppna genom slåtter med upptag efter ärtväxternas frösättning, så att en varierad och blomrik flora kan gynnas på platsen. Viktiga spridningskorridorer, som blomrika vägkanter, med förekomst av bastardsvärmare bör även de slåttras först efter ärtväxternas frösättning för att bibehålla deras kvalitet för arterna. Att anlägga fjärilsrabatter med viktiga värdväxter för arterna och att ställa om klippta gräsytor till slåtter kan även hjälpa till att gynna populationerna och förbättra habitatkvalitén. Inventering av bastardsvärmarnas förekomst och spridningsmöjligheter i staden bör göras för att bättre anpassa hänsyn och skötsel.

Historik och kuriosa

Genom att under larvstadiet ta upp ämnen ur sina värdväxter kan bastardsvärmarna tillverka vätecyanid som gör dem giftiga. Både larven, puppan och den fullvuxna fjärilen är starkt giftiga. Detta möjliggör att den vuxna fjärilen kan sitta helt oskyddad på blommorna som den besöker.

Referenser

[1] Jordbruksverket (2014). Fjärilar i odlingslandskapet - Bastardsvärmare. https://www2.jordbruksverket.se/download/18.37e9ac46144f41921cd200024/1402561738370/ovr3008_2.pdf [2021-11-14].

SLU artdatabanken (2021). Sexfläckig bastardsvärmare. https://artfakta.se/naturvard/taxon/zygaena-filipendulae-201164 [2021-12-09].

SLU artdatabanken (2021). Bredbrämad bastardsvärmare. https://artfakta.se/naturvard/taxon/zygaena-lonicerae-102018 [2021-12-09].

SLU artdatabanken (2021). Mindre bastardsvärmare. https://artfakta.se/naturvard/taxon/zygaena-viciae-102021 [2021-12-08].

SLU (2014). Faunaväkteriet uppmärksammar bastardsvärmare. https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/4-vill-du-hjalpa-till/faunavakteri/bastardsvaermare.pdf [2021-12-08].

Greensway (2019). Rapport delområde 3 – Arter att gynna och lyfta fram. Internt arbetsmaterial.

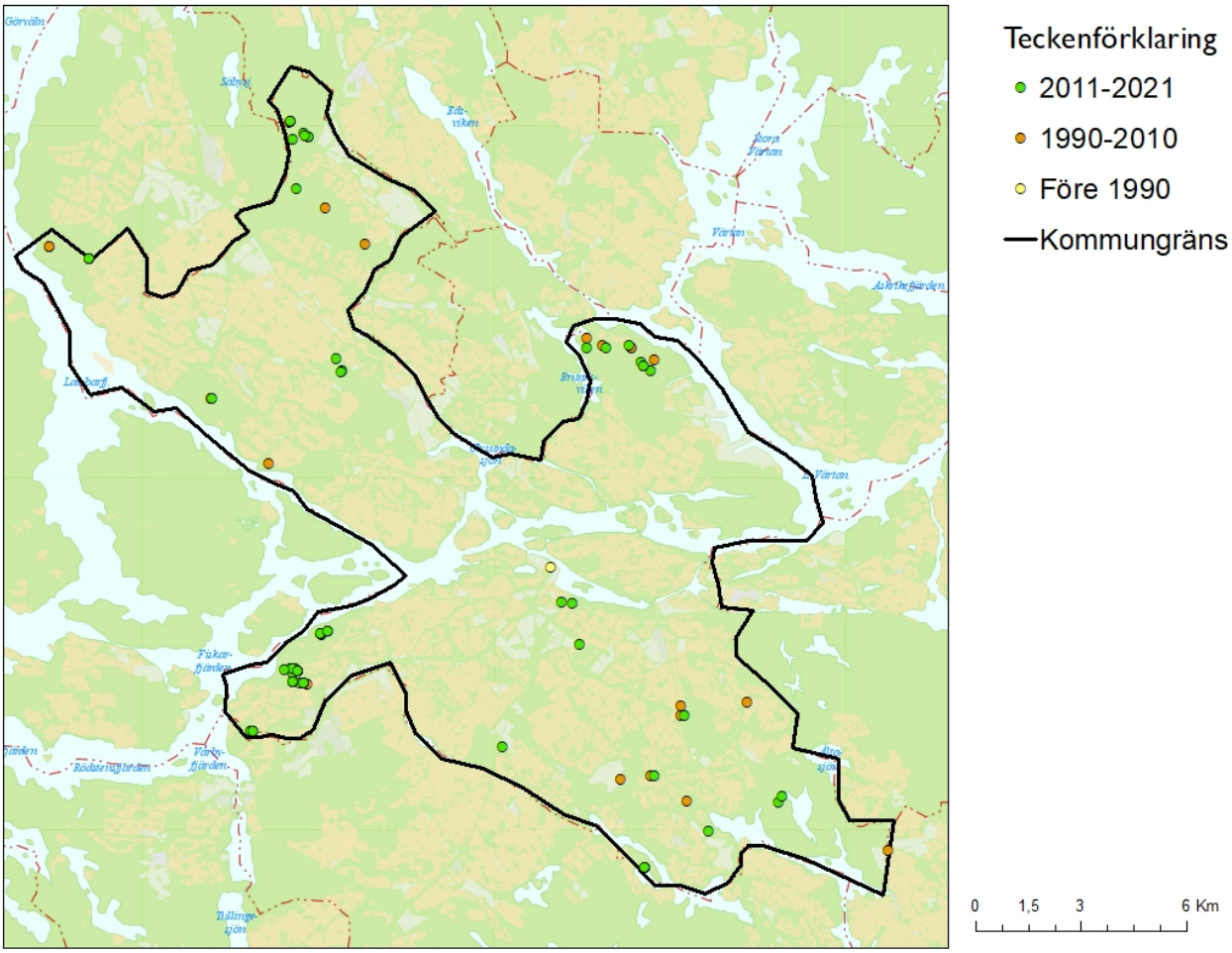

Figur 1. Karta över Stockholms stad med observationer av bastardsvärmare under olika tidsperioder.